

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Фразеологія української мови»

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Код та найменування спеціальності 035 «Філологія»

Освітньо-професійна програма Філологія

Ступінь вищої освіти *бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності **035 Філологія**

« 05 » вересня 2024 р. протокол № 1

Реєстраційний номер в навчальному відділі

K07-81/2024-25

1. Загальна інформація

Кафедра: [Української та іноземної філології](#)
Викладач: [Філіпенко Ольга Іванівна](#), завідувач кафедри української та іноземної філології, кандидат філологічних наук, доцент

Контакти:
[foreign_languages@ukr.net](#),
[Profile](#)

vltava72@ukr.net
048-712-40-88

Освітній компонент викладається на 2 курсі у 3 семестрі

Кількість: кредитів - 3, годин – 90

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	30	14	16
заочна	-	-	-
Самостійна робота, годин	Денна – 60		Заочна –

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компонента

Освітній вибірковий компонент «Фразеологія української мови» спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти зі теоретичними основами української фразеології, її основними поняттями і термінами; висвітлення фразеології української мови як галузі мовотворчості українського народу; розвиток та удосконалення навички практичного використання мовних одиниць у комунікативному процесі; формування навичок правильного тлумачення фразеологізмів української мови при перекладі.

Освітній компонент «Фразеологія української мови» базується на знаннях, отриманих здобувачем вищої освіти в результаті вивчення освітніх компонентів «Сучасна українська мова», «Історія світової літератури», «Історія України та української культури» та передуює вивченню Теорія і практика перекладу (французька мова), «Основи філологічного наукового дослідження».

3. Мета освітнього компонента

Мета освітнього компонента «Фразеологія української мови» – ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією розвитком фразеології української мови; удосконалення навичок активного вживання фразеологізмів під час комунікації.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фразеологія української мови» є:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям фразеологічної одиниці, ознаками фразеологізмів, основними їхніми класифікаціями;
- навчити користуватися словниками різних типів, що вміщують фразеологізми;
- навчити здобувачів вищої освіти віднаходити фразеологізми в текстах, аналізувати їхню структуру й значення, можливі інноваційні зміни і функції в різних типах текстів.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компонента «Фразеологія української мови» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія»](#) та [освітньо-професійній програмі «Філологія»](#) підготовки бакалаврів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

6) Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

11) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

2) Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3) Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

10) Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

Програмні результати навчання

1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

5. Інформаційний обсяг освітнього компонента

5.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	кількість Годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 1. Історія та основні проблеми розвитку фразеології української мови.			
1	Фразеологія як розділ мовознавства. Поняття про термін «фразеологія». Етапи вивчення східнослов'янської фразеології. Фразеологізм як лексична одиниця. Джерела походження фразеологізмів. Види фразеологізмів.	2	-
2	Історія української фразеології. Загальні зауваження щодо виникнення фразеології. Виникнення української фразеології. Фразеологічні словники: найдавніші зібрання. Українська фразеологія в рецепції літературознавців.	2	-
3	Фразеологічні словники, їх різновиди. Фразеологічний словник. Фразеологічні словники української мови. Словники фразеологічних антонімів української мови. Словники фразеологічних синонімів. Іншомовно-українські фразеологічні словники.	2	-
4	Системні відношення у фразеології. Багатозначність фразеологізмів Синонімія у фразеології Антонімія фразеологічних одиниць	2	-

5	Порівняльна фразеологія (українська та французька). Предмет вивчення порівняльної фразеології. Порівняння українських та французьких фразеологізмів. Особливості перекладу фразеологізмів.	2	-
6	Фразеологізми на позначення відчуттів людини В українській мові (особливості перекладу, на прикладі з французькою мовою)	2	-
7	Лінгвостилістична характеристика фразеологізмів у структурі рекламних текстів. Рекламний текст у сучасній лінгвістиці. Фразеологізми у рекламному просторі. Експресивна функція фразеологізмів у рекламних текстах. Стилiстична трансформація фразеологізмів у мові рекламних текстів.	4	-
Разом за ОК		14	-

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва теми	кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 1. Історія та основні проблеми розвитку фразеології української мови.			
1	Стилiстичне використання фразеологічних одиниць. Класифікація фразеологізмів відповідно до стилю мовлення. Трансформація фразеологізмів. Способи трансформації фразеологізмів. Використання фразеологізмів у публіцистичному стилі; особливості трансформації: трансформації.	2	-
2	Фразеологічна символіка. Символічні категорії в українській фразеології. Походження та класифікація символів. Компоненти-символи - основа фразеологічних одиниць.	2	-
3	Фразеологічні одиниці в гастрономічних традиціях українського народу. Аналіз традицій харчування українського народу. Концепт «їжа» («продукти») у формуванні фразеологізмів; види їжі; властивості продуктів; дії з готування, годування і поїдання їжі; посуд.	2	-
4	Слов'янська міфологія як елемент міфологічного етнокоду культури в українській фразеології. Слов'янські теоніми, які вживаються у ФО. Використання компонента «Бог» в українських ФО. Компонент «Сварог» - прабог у структурі фразеологізмів. Значення теоніма Перуна в українській фразеології. Божества слов'янської міфології Велес, Троян як елемент ФО.	2	-
5	Репрезентації доповідей на зазначені теми (одна на вибір): 1. Фольклорні образи у фразеології української мови. 2. Творення фразеологізмів за допомогою прислів'їв 3. Соціальні фразеологізми. 4. Фразеологізми професійного мовлення і жаргонів 5. Ареальні фразеологізми української мови. (Можна на прикладі вашого регіону). 6. Вживання іншомовних фразеологізмів в українській фразеології.	2	-

6	Експресивно-стилістичне забарвлення фразеологізмів. Стилістично забарвлені фразеологізми. Експресивні фразеологізми. Іронічні фразеологізми. Функціонально-стильові розряди фразеологізмів: розмовні фразеологізми; просторічні фразеологізми; фольклорні фразеологізми; книжні фразеологізми. Функції стилістично забарвлених фразеологізмів.	2	-
7	Практичне заняття 7: виконання контрольної роботи з освітнього компонента «Фразеологія української мови» (за лекційним матеріалом)	2	-
8	Підсумкове заняття.	2	-
Разом за ОК		16	-

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми самостійного дослідження	кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Самостійне опрацювання матеріалу для доповідей на зазначені теми (одна на вибір): 1. Фольклорні образи у фразеології української мови. 2. Творення фразеологізмів за допомогою прислів'їв 3. Соціальні фразеологізми. 4. Фразеологізми професійного мовлення і жаргонів 5. Ареальні фразеологізми української мови. (Можна на прикладі вашого регіону). 6. Вживання іншомовних фразеологізмів в українській фразеології.	30	-
2	Самостійне опрацювання словника найуживаніших фразеологізмів (Методичні вказівки для самостійної роботи з освітнього компонента «Фразеологія української мови» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 «Гуманітарні науки»/ О.І. Філіпенко)	30	-
Разом за ОК		60	-

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролю.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення цього освітнього компонента (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів з певних тем або з певних окремих питань ОК;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування;

Підсумковий контроль – *диференційований залік*

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна форма	Заочна форма
Лекційний курс	-	-
Практичні роботи*	40	-
Самостійна робота*	15	-
Тестування*	10	-
Усне опитування	35	-
Всього	100	-

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів**Практичні роботи для денної форми навчання**

37 - 40 балів	<i>Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповідає без помилок або помилки незначні</i>	відмінно
35 – 37 балів	<i>Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповідає, при відповідях можуть бути допущені незначні помилки</i>	дуже добре
30 – 34 балів	<i>Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповіді неповні, допущені граматичні та лексичні помилки</i>	добре
18 – 29 балів	<i>Здобувач активно працює на практичних заняттях, відповіді незадовільні, допущені грубі граматичні та лексичні помилки</i>	достатньо
0 -17 балів	<i>Заняття не відпрацьовані, здобувач на більшій половині занять неактивний, або взагалі відсутній на заняттях без поважної причини</i>	незадовільно

Самостійна робота для денної форми навчання

15 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
10-14 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
7 – 9 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді неповні,</i>	добре

	<i>допущені помилки</i>	
5 – 6 балів	<i>Самостійна робота відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
0-4 бали	<i>Самостійна робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді з грубими помилками</i>	незадовільно

Тестування

9,0-10,0	<i>90 - 100 % правильних відповідей</i>	відмінно
8,0 -8,9	<i>74 – 89% правильних відповідей</i>	дуже добре
7,0 – 7,9	<i>60 – 73% правильних відповідей</i>	добре
5,0 – 6,9	<i>35 – 59 % правильних відповідей</i>	достатньо
0 – 4,9	<i>0-35 % правильних відповідей</i>	незадовільно

Усне опитування

35	<i>Відповідь дана цілком вірно, з необхідними поясненнями</i>	відмінно
30-34	<i>Відповідь дана вірно, з необхідними обґрунтуваннями, але з незначними лексичними та граматичними помилками</i>	Дуже добре
25-29	<i>Відповідь дана вірно, але без обґрунтувань, з незначними лексичними та граматичними помилками</i>	добре
20-24	<i>Відповідь не повна, подана без обґрунтувань або з лексичними та граматичними грубими помилками</i>	достатньо
0-19	<i>Відповідь на питання дана не повна та з лексичними та граматичними грубими помилками, або взагалі не надано</i>	незадовільно

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: *Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально- демонстративний метод, проблемний виклад.*

Практичні заняття: *аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань*

Самостійна робота: *робота з навчально-методичними матеріалами, реферування, конспектування.*

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1 Бодик О.П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія [Текст] : навч. посіб. / О. П. Бодик, Т. М. Рудакова. — Київ : Центр учбової літ., 2021. — 416 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2709405>

2 Конспект лекцій з освітнього компонента "Фразеологія української мови" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ; Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. — 128 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2664105>

3 Методичні вказівки для практичних занять з освітнього компонента "Фразеологія української мови" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ; Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. — 59 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2664146>

4 Методичні вказівки для самостійної роботи з освітнього компонента "Фразеологія української мови" [Електронний ресурс] : для здобувачів вищ. освіти ступеня "бакалавр" спец. 035 Філологія галузі знань 03 "Гуманітарні науки" / О. І. Філіпенко ; відп. за вип. О. І. Філіпенко ; Каф. української та іноземної філології. — Одеса : ОНТУ, 2024. — 13 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2664166>

5 Сучасний фразеологічний словник української мови [Текст] : фразеолог. звороти, тлумачення, приклади, фразеологізми-синоніми, фразеологізми-антоніми, етимолог. довідки / А. П. Ярещенко, В. І. Бездітко, О. В. Козир, Н. Г. Немировська. — Харків : Торсінг, 2020. — 640 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2708814>

Додаткові:

Віват Г.І. Шляхи формування харчових номенів у культурах слов'янських народів [Текст] : монографія / Г. І. Віват. — Одеса : ФОП "Білий А. Є", 2021. — 236 с. : іл. Г. І. Віват. — Бібліогр.: с. 326-335.

Галян О. В. Теорія і практика перекладу [Електронний ресурс] : метод. розроб. / О. В. Галян ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Навч. метод. вид. — Луцьк : Вежа-Друк, 2024. — 52 с.

Ющук І. П. Українська мова [Текст] : підручник для студентів філол. спец. вузів / І. П. Ющук. — Київ : Либідь, 2004. — 640 с.

9. Політика освітнього компонента

Політика всіх освітніх компонентів в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#)

Викладач

/ПІДПИСАНО/

Ольга ФІЛІПЕНКО

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри української та іноземної філології

Протокол від «28» серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри

/ПІДПИСАНО/

Ольга ФІЛІПЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП *ФІЛОЛОГІЯ*
к.філол.н., доцент каф. української
та іноземної філології

/ПІДПИСАНО/

Олена ЗІНЧЕНКО